

Ochotnický spolek ŽUMPA, Nučice / režie: Jan Čížek

James Graham: Přiznání

NEMÁM AMBICI STAVĚT PŘÍBĚH, SPÍŠ EMOCE

Rozhovor s režisérem Janem Čížkem a dramaturgem a hercem Jakubem Pilařem

Kubo, ve včerejším rozhovoru jsi mluvil o sobě a o Martinovi jako o dvou lidech, kteří na sebe berou umělecké břímě souboru. A hle, režie od dalšího člena souboru.

Kuba: Znáám lidi, např. Jardu Střelku, kteří si monodramata dělají plně sami, pak tři týdny před premiérou jim to někdo zhlédne a je to. Myslel jsem si, že to také takto zkusím. Ale brzy jsem zjistil, že to nejde. Honza byl nejprve takovým pozorovatelem. A tak jsme se domluvili, že pomůže s režii. Já se především zaměřil na dramaturgii, on se poté snažil pochopit, co já jako dramaturg po něm chci a on zas na věc nahlížel jako režisér.

Honza: Například dlouho jsme hledali charakter postavy. Kuba přišel s nápadem třeskutě vtipným, ale třeskutě vtipné to nebylo. Pak jsme vyšli z postavy Bena, kterou jsme chtěli současnou, človíčka z vesnice, který přišel dobýt velký svět. Také mi záleželo na tom, aby tam byly divadelní prvky: stříhy gagů, aby gesto bylo dotažené do konce a tak. Je to opravdu společná práce nás s Martinem, který nám řešil světla. To se mi na souboru líbí, že máme stejný pohled na divadlo. A pouštíme se i do složitých věcí a lidi

u nás na vesnici na ně chodí. V této inscenaci je nanejvýš důležité, aby divák opravdu dobře poslouchal text. Jedině pak si může výsledný příběh poskládat. Příběh, který je pokaždý jiný, náhodný.

Jak pak mohou držet jednotlivá představení strukturu?

Kuba: Ano, divák si skládá příběh sám. Ale jsou tam různé drobnosti, které se během představení snažím podpořit. To bys poznal, kdybys Přiznání viděl podruhé či potřetí. Někdy na různé drobnosti důraz dávám, jindy nedávám, protože třeba ještě konkrétní úctenka nepřišla. Změním důraz, záměrně improvizuji. A nutno říct, že nemám ambici, abych během představení stavěl příběh, strukturu. Snažím se stavět spíš emoce.

Honza: Ono to opravdu pevnou strukturu nemá. Původní scénář, který měl sedmdesát stran, má nyní dvacet osm, Kuba text velmi proškrtal. Bylo to v originálu tříhodinové představení.

Kuba: Úctenek bylo dvacet šest, my jich hrajeme patnáct. Byly tam např. takové líbivé, jak přijel do Londýna, jedna byla opravdu hezká, jak šel s Amy na pivo. Byly situace, které jsem i původně před rokem hrál, ale nyní

jsme si řekli, že je musíme dát pryč, úctenka totiž představení nedostávala nikam dál. Ani když byla losována na začátku, ani když padla až na konci.

Je to systém tvořený už v originále Grahamem?

Kuba: Jan Hanzl, překladatel této hry, v poznámkách, které snad jsou už od Grahama, píše, že představení v roce 2011 se hrálo nahodile, že si úctenky vybíral. Ale bylo tam, že např. úctenek ze Sainsbury's bylo v hledišti třicet. Vybral si jednu a ty další se už nehrály. Moc rád bych se vrátil do roku 2011 a podíval se na něj.

Jak byste charakterizovali hlavní postavu?

Honza: Já takového člověka znám. A Kuba mi ho krásně definoval. To jsou zvláštní introvertní lidé, kteří mají problém s komunikací, jsou tam prvky autismu. Jejich odhodlání něco někomu říct, nebo udělat či změnit, je těžké. A ještě skočím až k závěru. Tam jsme se shodli na tom, že se mu zjeví operátorka. A já si stojím za tím, že je to jeho blud v hlavě. Podle mého výkladu tam není a on s ní reálně nemluví.

Jonáš Konývka

PŘIZNAT SE BEZ MUČENÍ

Ochotnický spolek ŽUMPA (neboli Žebřavé UMělecké PAnoptikum), Nučice představil na letošním Divadelním Pikniku také druhou inscenaci – hru Jamese Grahama Přiznání (v originále The Man). Jedná se v podstatě o monodrama (jež je v závěru porušeno příchodem druhé herečky) a vypráví příběh nesmělého Bena, který při vyplňování svého prvního daňového přiznání rekapituluje, a tudíž divákům odkrývá celý svůj dosti nešťastný život. Každá konkrétní účtenka, kterou Ben bere do ruky, mu evokuje konkrétní situaci, střípek jeho života, díl skládačky Benova nešťastného osudu.

Ještě před začátkem samotného představení rozdá režisér inscenace některým divákům účtenky za různé produkty i služby a požádá publikum, aby s hercem spolupracovalo a předalo mu rozdané účtenky, když je o to požádá, čímž jednoznačně nastolí princip interakce a naznačí, že řád inscenace nemusí být přesně ukotven a divák je nalákan na podívanou plnou improvizace a nečekaností. Po úvodním (nahraném) telefonátu se pak Ben efektně vynoří z hromady dalších účtenek a začíná své putování příběhem odpíchnutým od vzpomínek z jednotlivých papírů.

Je asi zbytečné u (téměř) monodramatu vyzdvihovat fakt, že se herec dokázal naučit velké množství textu. To je jaksi samozřejmostí. Důležitější pak je, jak představitel stěžejní role dokáže v postavě budovat napětí, dokáže pracovat s hereckým stříhem, a když to text hry umožňuje, jak se zvládá proměnit do dalších postav. Je zřejmé, že Jakub Pilař je zkušený herec s precizní technickou výbavou. Svého Bena však vykresluje od začátku jako nesmělého a neurotického loosera sice s velkým západem a silami nešetří, bohužel se v průběhu celého představení od načrtnutého charakteru nikam dál neposune. Jen v ojedinělých případech použije náznak ostřejšího stříhu a znatelnější změnu postavy (v dialogu s Deanem či při scéně z londýnského metra). Jsou to bohužel opravdu jen záchvěvy a my celou dobu sledujeme zajímavého nesmělého a očividně traumatizovaného mladého muže, což může začít diváka zbavovat pozornosti a stejně jako monotónní rytmus jeho hereckého projevu jej akorát otrávit. Tím, že režie pojímá hlavní postavu s velmi malými rozdíly mezi rovinou vyprávěcí a rovinou rozehrávání situací, mimo jiné zamlžuje důležitý princip tohoto dramatu, že pro Bena je zdánlivě hlavním produktem jeho snažení vyplnění daňového přiznání, během kterého mimochodem zrekapituluje kus svého života – přitom ve skutečnosti je to pochopitelně naopak. Na to však divák musí přijít sám, nesmí mu to být vnucováno.

V podobném typu dramatiky je také nutné umět zacházet s traktováním diváckých sympatií směrem k ústřední postavě. Domnívám se, že zvolený způsob vedení postavy v divácích vyvolává spíše nezájem než soucit, o sympatiích ani nemluví. Myslím si také, že i nastavený žánrový klíč pro tuto práci se sympatiemi a potřebou identifikace diváka s hlavní postavou není zvolen zcela výhodně. Monodramata angloamerické dramatiky (a tento text nepochybně takový je) jsou svým způsobem často psána jako stand-up. S humorem se tedy od začátku počítá! A právě humor a spontánní netragizované vzpomínky by v divácích mohly vyvolávat úzkost nad osudem hrdiny a jistou dávku soucitu a na konci snad i naděje. V inscenaci nučických však ze stand-upových principů zůstává pouze touha herecky exhibovat.

Miroslav Ondra

JEDNOHUBKY

Je strašná škoda, že je postava hrozně tragická od úplného začátku až do konce. Protože nejdřív působí rozkošně a roztomile, ale když si tuto tragickou linku drží po celou dobu, padá tomu rytmus a pozornost. A je to škoda, protože hlavní představitel na to rozhodně má. A v okamžiku, kdy chytne jinou energii, chytne příběh a jen se netrápí, ale vzpomíná na něco zábavného, to najednou dostává jiný rozměr.

Tereza

Slyšela jsem zajímavou reakci od vedle přisedící, že ještě nikdy neviděla tak geniálně vertikálního herce. Mně se líbil ten kluk. Ale představení bylo nekonečné, a to od začátku do konce. Čekala jsem, kdy přijde nějaká změna, něco.

Gábina

Myslím, že kdyby tam byla polovina příběhu, bavilo by mě to více, lépe bych to prožil.

Filip

Viděl jsem to na zhruba polovičním prostoru s desetinou lidí. A tam to na mě působilo mnohem lépe. Tempo navíc bylo nyní mnohem pomalejší.

Lukáš

Zaujal mě text, jak je to všák na jednotlivé příběhy, kde se dá použít vlastně cokoli. Ten kluk mě zaujal, ale pak už se to táhlo v jednom temporytmu. Herecky tedy zajímavé, ale myslím, že by tomu prospělo více režijních nápadů a scénografických řešení.

Honza